

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 21. marraskuuta 2023
(OR. en)

15627/23

ECOFIN 1205
UEM 366
SOC 798
EMPL 572
COMPET 1133
ENV 1326
EDUC 449
RECH 513
ENER 626
JAI 1509
GENDER 204
ANTIDISCRIM 190
JEUN 265
SAN 677

SAATE

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	21. marraskuuta 2023
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2023) 901 final
Asia:	KOMISSION TIEDONANTO Vuotuinen selvitys kestävästä kasvusta 2024

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2023) 901 final.

Liite: COM(2023) 901 final

Strasbourg 21.11.2023
COM(2023) 901 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, EUROOPPA-
NEUVOSTOLLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN KESKUSPANKILLE, EUROOPAN
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE, ALUEIDEN KOMITEALLE JA
EUROOPAN INVESTOINTIPANKILLE**

Vuotuinen selvitys kestävästä kasvusta 2024

EU:n kilpailukykyiseen tulevaisuuteen panostaminen: Vuotuinen selvitys kestävästä kasvusta 2024

1. Johdanto

Vuonna 2022 tapahtuneen voimakkaan elpymisen jälkeen taloudellinen toiminta EU:ssa on hidastunut korkean inflaation ja rahoitusolosuhteiden kiristymisen vuoksi. Nopeiden, päättäväisten ja koordinoitujen politiikkatoimien ansiosta talous elpyi ja voitiin puuttua covid-19-pandemian ja Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan sosioekonomisiin seurauksiin. EU on selviytynyt hyökkäyssodasta johtuvasta energiakriisistä vähentämällä riippuvuuttaan Venäjän fossiilisista polttoaineista ilman kaasun säännöstelyä. Se on myös onnistunut välttämään taantumaa. Vaikka talous on vuonna 2023 hidastunut ja riskit ja epävarmuus ovat suuria myös Lähi-idän tilanteen vuoksi, EU:ssa ei ole koskaan ollut näin paljon työssä käyviä ihmisiä ja työttömyys on laskenut historiallisen alhaiseksi, vaikkakin siinä on jäsenvaltioiden ja alueiden välillä vaihtelua. Rakenteellisia haasteita on edelleen, mutta viimeaikaiset saavutukset osoittavat, että Euroopan unioni toimii parhaiten, kun tehdään yhteistyötä.

Kuten Granadan julistuksessa korostetaan, EU on sitoutunut vahvistamaan pitkän aikavälin kilpailukykyään ja rakentamaan kestäväää taloudellista perustaa vastaamalla rakenteellisiin haasteisiinsa. Tuhoisat geopoliittiset tapahtumat ovat osoittaneet, että EU:n on edelleen vahvistettava avointa strategista riippumattomuuttaan ja säilytettävä kilpailukykyänsä globaaleilla markkinoilla varmistaen samalla, ettei ketään jätetä jälkeen. EU jatkaa avointa ja reilua kauppapolitiikkaansa, investoi kumppanuuksiin ja puolustautuu esimerkiksi Kiinasta peräisin olevia epäoikeudenmukaisia käytäntöjä vastaan. EU:n toimitusketjujen on oltava häiriönsietokykyisiä ja monipuolisia, jotta voidaan vahvistaa taloudellista turvallisuutta erityisesti kriittisten raaka-aineiden, teknologisten komponenttien ja laitteiden osalta. EU:n kilpailuedun parantamiseksi on ratkaisevan tärkeää varmistaa vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämän osaamisen kehittäminen, hallita väestörakenteen muutosta sekä lisätä samanaikaisesti investointeja ja edistää innovointia. Komission väestökehityksen välineistöllä tuetaan jäsenvaltioita ikääntyvän yhteiskunnan haasteisiin vastaavien toimintapolitiikkojen soveltamisessa. Yhtä tärkeää on hyödyntää sisämarkkinoita mahdollisimman tehokkaasti erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) hyväksi ja jatkaa pääomamarkkinaunionin kehittämistä yksityisten investointien tukemiseksi.

EU on siirtymässä pois fossiilisten polttoaineiden käytöstä. Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan perustuvien sitoumusten mukaisesti Eurooppa pyrkii teollisuuden, energian, rakennusten ja liikenteen vähähiilistämiseen ja on vauhdittanut merkittävästi puhtaaseen energiaan siirtymistä. Vahvan puhtaan teknologian teollisuuden luominen ja puhtaan teknologian käyttöönoton mahdollistaminen muun muassa panemalla täytäntöön vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmaa koskeva komission ehdotus¹ tukevat kilpailukykyä. Tarkistetussa uusiutuvaa energiaa koskevassa direktiivissä ja lupamenettelyistä annetussa hätätoimenpiteitä koskevassa asetuksessa käyttöön otetut nopeammat lupamenettelyt lisäävät uusiutuvan energian käyttöä. Lisäksi komissio on esittänyt ehdotuksen EU:n sähkömarkkinoiden rakenteen parantamiseksi ja markkinoiden manipuloinnin torjumiseksi sekä uusien energiainvestointien vauhdittamiseksi.

¹ COM(2023) 62 final.

EU:n rahoitusvälineillä edistetään vihreää ja digitaalista siirtymää sekä kasvatetaan osaamista ja työllisyyttä EU:n kilpailukyvyyn vahvistamiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla. Uudistus- ja investointiohjelmien laatimisessa kaikissa jäsenvaltioissa on edelleen keskeisessä roolissa elpymis- ja palautumistukivälineen meneillään oleva täytäntöönpano. Siihen kuuluvat erityisten REPowerEU-lukujen sisällyttäminen jäsenvaltioiden kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiin, teknisen tuen väline ja koheesiopolitiikan rahastojen käyttö. Ehdotetulla Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineellä (STEP) varmistetaan EU:n nykyisten välineiden, kuten InvestEU-ohjelman, välisten synergioiden lisääminen, jotta voidaan ottaa nopeasti käyttöön kriittisiä teknologioita. Elpymis- ja palautumistukivälineestä on tähän mennessä maksettu yli 175 miljardia euroa, koheesiopolitiikan rahastoista on maksettu yli 210 miljardia euroa covid-19-pandemian alusta lähtien ja InvestEU-ohjelman puitteissa on hyväksytty 13,44 miljardin euron arvosta EU:n takauksia ja 119 toimea. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta on tuettu tutkimusta ja innovointia yli 24 miljardilla eurolla. Komissio on antanut myönteisen arvion REPowerEU-ohjelman investointi- ja uudistusohjelmista, joiden arvo on yhteensä 54 miljardia euroa. EU:n monivuotisen rahoituskehysten kohdennettu tarkistus on hyväksyttävä nopeasti, jotta voidaan turvata EU:n toimintapoliittisten painopisteiden rahoitus ja optimoida resurssit.

Vuoden 2024 talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa arvioidaan elpymis- ja palautumissuunnitelmien ja koheesiopolitiikan ohjelmien meneillään olevaa täytäntöönpanoa ja tutkitaan, miten ne täydentävät toisiaan rahoituksen ja politiikan tulosten osalta. Painopiste on erityisesti elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiopolitiikan rahastojen täydentävyydessä, joka osoittaa, miten uudistukset toimivat investointien keskeisinä mahdollistajina eri tasoilla. Ohjausjaksossa esitetään myös linjauksia koheesiopolitiikan ohjelmien tulevaa väliarviointia varten. Tämä tarjoaa mahdollisuuden arvioida ohjelmia ja vastata uusiin tarpeisiin ja haasteisiin EU:n jäsenvaltioissa ja niiden alueilla.

Talouden ohjausjärjestelmän uudelleentarkastelu olisi saatettava nopeasti päätökseen. Euroopan parlamentti ja neuvosto työstävät parhaillaan 26. huhtikuuta 2023 esitettyjä komission ehdotuksia EU:n finanssipoliittisten sääntöjen uudistamiseksi. Uudistettu kehys tuo selvyyttä ja ennustettavuutta tulevalle finanssipoliitikalle ja edistää samalla velkakestävyyttä ja talouskasvua. Kun uudistettu finanssipoliittinen kehys on hyväksytty, jäsenvaltiot alkavat laatia ensimmäisiä keskipitkän aikavälin finanssi- ja rakennepoliittisia suunnitelmiaan, joissa esitetään finanssi-, rakenne- ja investointipoliittikat seuraaviksi 4–5 vuodeksi. Komissio kehottaa lainsäätäjiä sopimaan uudistetusta kehuksesta viipymättä.

Tämän vuoden vuotuisessa selvityksessä kestävästä kasvusta tarkastellaan EU:n sosioekonomista toimintaohjelmaa ottaen huomioon kehittyvä makrotaloudellinen, sosiaalinen ja geopoliittinen toimintaympäristö. Ohjauksessa noudatetaan jäsenneltyä lähestymistapaa, joka perustuu kilpailukykyisen kestävyuden neljään ulottuvuuteen ja vastaa EU:n työtä YK:n kestävästä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tiedonannossa esitetään myös vuoden 2024 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson keskeiset näkökohdat.

2. Kilpailukykyisen kestävyuden neljä ulottuvuutta

2.1 Makrotalouden vakaus

EU:n talous on hidastumisesta huolimatta edelleen häiriönsietokykyinen. Vuonna 2022 talous elpyi edelleen ja BKT kasvoi 3,4 prosenttia, vaikka inflaation vauhti kiihtyi. Vuonna 2023 inflaatio

on ollut edelleen nopeaa mutta hidastunut asteittain ja rahapolitiikan kiristäminen on heikentänyt kasvua. Toisaalta työmarkkinoiden kehitys on edelleen rohkaisevaa, ja työttömyys on pysynyt lähellä historiallisen alhaista tasoa. Syksyn talousennusteen mukaan EU:n talouden odotetaan kasvavan vaatimattomat 0,6 prosenttia vuonna 2023, sitten 1,3 prosenttia vuonna 2024 ja vuonna 2025 jo 1,7 prosenttia. Inflaation hidastumisen odotetaan jatkuvan niin, että se on vuoteen 2025 mennessä laskenut EU:ssa 2,4 prosenttiin. Tämä yhdessä korkeampien palkkojen ja edelleen vahvojen työmarkkinoiden kanssa tukee kotitalouksien ostovoiman asteittaista elpymistä.

Korkeaan velkatasoon ja hintaeroihin liittyvät riskit ovat edelleen merkityksellisiä. Inflaatiotilanne on auttanut alentamaan korkeaa velkatasoa nopeammin, mutta tiukemmat rahoitusolosuhteet ovat saattaneet lisätä velkaan liittyviä jännitteitä sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Tämä vaikuttaisi erityisesti jäsenvaltioihin, joissa velanhoito edellyttää laajamittaista velkojen jälleenrahoitusta tai joissa yksityisen sektorin korkomaksut kasvavat jyrkästi. Lisäksi hintojen ja kustannusten nousuun liittyvien erojen jatkuminen eri maissa lisää kilpailukyvyn heikkenemisen mahdollisuutta jäsenvaltioissa, joissa hinnat nousevat eniten. Tämä on riski erityisesti euroalueen maissa, joissa ei voida mukauttaa kotimaan kustannuksia ja hintoja nimellistä valuuttakurssia muuttamalla.² Varoituskansallismekanismia koskevassa kertomuksessa esitetään komission analyysi epätasapainoista ja kehittymässä olevista riskeistä.³ Ensi keväänä tehdään perusteellinen tarkastelu 12 jäsenvaltiosta. Alankomaiden, Espanjan, Italian, Kreikan, Kyproksen, Portugalin, Ranskan, Romanian, Ruotsin, Saksan ja Unkarin ja perusteellisissa tarkasteluissa tutkitaan tarkemmin tänä keväänä havaittua epätasapainoa tai liiallista epätasapainoa, kun taas Slovakian perusteellisessa tarkastelussa arvioidaan uusien epätasapainojen riskiä.

Kun vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen soveltaminen päättyy vuoden 2023 lopussa, finanssipolitiikalla on tuettava rahapolitiikkaa inflaation hidastamiseksi ja julkisen talouden kestävyys turvaamiseksi ja luotava samalla riittävästi tilaa lisäinvestoinneille sekä tuettava pitkän aikavälin kasvua.⁴ Finanssipolitiikan koordinointi on avainasemassa, kun rahapolitiikalla pyritään palauttamaan inflaatio keskipitkän aikavälin tavoitteeseen oikea-aikaisesti. Hallitusten olisi toteutettava koordinoitua ja varovaista finanssipolitiikkaa, jotta velan määrä pysyisi maltillisena tai velkasuhde saataisiin uskottavasti lasku-uralle. Niiden olisi lopetettava kriisiin liittyvät energiatukitoimenpiteet mahdollisimman pian ja käytettävä näin saatavat säästöt alijäämien supistamiseen. Samalla kun on säilytettävä joustavuus erittäin suuren epävarmuuden vuoksi, vuosina 2023 ja 2024 odotettavissa oleva kiristävä finanssipoliittinen viritys auttaa palauttamaan julkisen talouden puskureita ajan mittaan ja parantamaan siten julkisen velan kestävyyttä joissakin jäsenvaltioissa. Varovaisen finanssipoliittisen strategian ylläpitämisen lisäksi on jatkettava julkisia investointeja ja tarvittaessa lisättävä niitä pitkän aikavälin kasvun ja vihreän siirtymän tukemiseksi. Tätä varten hallitusten olisi tehtävä edelleen merkittäviä julkisia investointeja vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseen sekä tuottavuuden ja häiriönsietokyvyn vahvistamiseen. Tämä edellyttää julkisen talouden laadun ja koostumuksen parantamista sekä tulo- että menopuolella esimerkiksi optimoimalla veroyhdistelmää. On myös

² COM(2023) 903 ja SWD(2023) 903.

³ COM(2023) 902 ja SWD(2023) 902.

⁴ COM(2023) 900 final.

ratkaisevan tärkeää nopeuttaa REPowerEU-luvun sisältävien elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanoa ja hyödyntää täysimääräisesti koheesiopolitiikan ohjelmia.

Energian hintashokin vuoksi toteutetut finanssipoliittiset hätätoimenpiteet olisi lopetettava mahdollisimman pian. Pitkäaikainen kohdentamaton finanssipoliittinen tuki kotitalouksille ja yrityksille ei ole oikea väline nykytilanteessa, koska se lisää inflaatiopaineita ja edistää kireän rahapolitiikan pitkittymistä. Se myös rajoittaa mahdollisuuksia ohjata julkisen talouden liikkumavaraa tuottavaan käyttöön, kuten vihreisiin ja digitaalisiin investointeihin. Haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille olisi tarjottava kohdennettua tukea vakiintuneiden sosiaaliturvajärjestelmien ja sosiaalisten turvaverkkojen avulla. Jos tukitoimenpiteitä tarvitaan, niissä olisi keskityttävä haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojeluun, niiden olisi oltava julkisen talouden kannalta kohtuullisia ja niissä olisi säilytettävä kannustimet energiatehokkuuden lisäämiseen.

Kuten finanssipoliittisessa ohjauksessa vuodeksi 2024⁵ ilmoitetaan, komissio aikoo ehdottaa neuvostolle, että keväällä 2024 käynnistetään alijäämäperusteiset liiallisia alijäämiä koskevat menettelyt vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen.

2.2 Ympäristökestävyys

EU:n ja sen jäsenvaltioiden toteuttamat toimet ovat auttaneet tuomaan energian hintoja lähemmäksi kriisiä edeltänyttä tasoa, ja investoinnit puhtaisiin energialähteisiin auttavat vakauttamaan tulevaa tarjontaa. Maakaasun hinnat ovat laskeneet noin 84 prosenttia viime vuoden ennätyskorkeaan tasoon verrattuna, mutta ne ovat edelleen 78 prosenttia kriisiä edeltänyttä tasoa korkeampia. Myös sähkön tukkuhinnat ovat laskeneet (-78 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon). Energian hinnat ovat EU:ssa kuitenkin edelleen keskimäärin korkeita verrattuna kriisiä edeltäneeseen tasoon ja muuhun maailmaan. Vaikka EU on parantanut energiajärjestelmänsä häiriönsietokykyä, markkinaolosuhteet ovat edelleen epävarmat muun muassa Lähi-idän kriisin vuoksi. EU on helmikuusta 2022 alkaen lopettanut kaiken hiilen tuonnin Venäjältä ja vähentänyt venäläisen öljyn tuontia noin 90 prosenttia ja venäläisen kaasun kokonaistuontia noin kaksi kolmasosaa ja aikoo tulevaisuudessakin toimia näin. Maakaasun varastointimäärät ovat jo hyvissä ajoin ennätysuuria: 100 prosenttia marraskuussa 2023. Kysynnän vähentämistä koskevan EU:n kehityksen onnistunut täytäntöönpano jäsenvaltioissa on lujittanut EU:n varautumista tulevaan talveen, ja kysynnän yhdistämisväline AggregateEU tuottaa konkreettisia tuloksia. Koska energiamarkkinoiden olosuhteet ovat parantuneet ja on sovellettava varovaista finanssipoliittikkaa, jäsenvaltioiden olisi pikaisesti lopetettava asteittain fossiilisten polttoaineiden tuet. Niiden olisi turvauduttava kohdennettuihin energiatukitoimenpiteisiin vain, jos energian hinta nousee jälleen, ja helpotettava kotitalouksien ja yritysten kohtuuhintaisten puhtaan energian vaihtoehtojen pikaista, asteittaista käyttöönottoa asianmukaisilla uudistuksilla ja investoinneilla.

Jäsenvaltiot keskittävät toimensa elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen täytäntöönpanoon, jota täydennetään koheesiopolitiikan rahastojen tuilla. Tähän mennessä 23 jäsenvaltiota on toimittanut REPowerEU-lukunsa, joiden määrärahat ovat yhteensä 54 miljardia euroa. REPowerEU-toimenpiteisiin kuuluu lupamenettelyjen sujuvoittaminen, minkä tarkoituksena

⁵ COM(2023) 141 final.

on nopeuttaa uusiutuvien energialähteiden ja varastointilaitosten käyttöönottoa, laajentaa energiatehokkuustoimenpiteitä energiaköyhyyden vähentämiseksi ja tukea vihreän siirtymän kannalta välttämättömien kriittisten raaka-aineiden ja teknologioiden arvoketjujen kehittämistä. Useiden REPowerEU-aloitteen keskeisten toimien täytäntöönpanossa tärkeää on myös koheesiopolitiikan rahastojen tuki, joka on vihreämpää Eurooppaa koskevan toimintapoliittisen tavoitteen mukaisesti kohdennettu energiatehokkuuteen, uusiutuvaan energiaan ja älykkäisiin energijärjestelmiin tehtäviin investointeihin. EU:n näihin toimiin osoittama rahoitus on kaikista toimintapoliittisista tavoitteista ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) yhteensä 47 miljardia euroa. Kun käytettävissä ovat nämä eri rahoitusvälineet, yhteiset tavoitteet voidaan saavuttaa tehokkaammin, esimerkiksi yhdistämällä lupamenettelyjä koskeviin elpymis- ja palautumistukivälineen ja REPowerEU:n uudistuksiin uusiutuvien energialähteiden liittäminen verkkoon kansallisen ja alueellisen tason investoinneilla.

Päivitetyt kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat on saatava valmiiksi ja pantava nopeasti täytäntöön. Jäsenvaltioiden päivitetyissä kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissa olisi esitettävä kunnianhimoisempia ilmasto- ja energiapolitiikkoja EU:n vuoden 2030 ilmasto- ja energiatavoitteiden mukaisesti. Suunnitelmissa tulisi ottaa kaikilta osin huomioon viimeisimmät talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä julkaistut maakohtaiset suositukset ja jäsenvaltion elpymis- ja palautumissuunnitelman energia- ja ilmastotoimenpiteet ja niissä olisi pyrittävä luomaan synergioita EU:n koheesiopolitiikan muiden suunnitteluvälineiden kanssa. Komissio antaa joulukuussa 2023 kansallisten energia- ja ilmastosuunnitelmien luonnoksista jäsenvaltiokohtaisia suosituksia ja odottaa, että ne otetaan kattavasti huomioon lopullisissa kansallisissa energia- ja ilmastosuunnitelmissa, jotka on laadittava kesäkuuhun 2024 mennessä. Kansalliset energia- ja ilmastosuunnitelmat auttavat vahvistamaan strategista suunnittelua, saamaan liikkeelle julkisia ja yksityisiä investointeja⁶ sekä lujittamaan sijoittajien luottamusta siihen, että vuoteen 2030 ulottuvat ilmasto- ja energiatavoitteet, jotka koskevat EU:n kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä vähintään 55 prosenttia vuoden 1990 tasoista, myös saavutetaan. Tämä olisi yhdistettävä pyrkimykseen kumota luonnonvarojen hupeneminen, kehittää kestäviä maatalouskäytäntöjä, säilyttää ekosysteemipalvelut ja mukautua paremmin ja nopeammin epäsuotuisampaan ilmastoon erityisesti vesivarojen resilienssin osalta. Julkisen talouden vakauden säilyttämiseksi ja rahoitusmarkkinahäiriöiden ehkäisemiseksi tulevaisuudessa jäsenvaltioiden on otettava entistä paremmin huomioon sään ääri-ilmiöiden ja muiden ilmastouhkien vaikutukset julkiseen talouteen ja varauduttava niihin keskipitkän aikavälin talousarviosuunnittelussaan.

EU:n nettonollateollisuuden vahvistaminen on olennaisen tärkeää, jotta voidaan tarjota Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamiseen tarvittavia teknologioita ja komponentteja ja säilyttää Euroopan teollisuuden kilpailukyky. EU:n nettonollateollisuuden tuleva kilpailukyky riippuu kohtuuhintaisen ja yhä puhtaamman energian vakaasta saannista, erittäin ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta sekä riittävästä yksityisestä ja julkisesta rahoituksesta. Keskeisiä tekijöitä ovat myös kohtuuhintaisten raaka-aineiden saatavuus, kaupankäynnin jatkuminen avoimena ja kannustava liiketoimintaympäristö. Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmalla ja nettonollateollisuutta koskevalla säädöksellä pyritään sisämarkkinoiden vahvuuksien pohjalta

⁶Vihreän kehityksen ohjelman ja REPowerEU-suunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan yli 620 miljardin euron vuosittaiset lisäinvestoinnit, ja nettonollateollisuutta koskevan säädöksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan 92 miljardin euron investoinnit vuoteen 2030 mennessä.

luomaan kannustavampi ympäristö EU:n tuotantokapasiteetin laajentamiselle nettonollateknologiaa varten. STEP-ehdotuksella parannetaan EU:n investointivalmiuksia tämän laajentumisen tukemiseksi, minkä lisäksi kehitetään asianmukaisia taitoja ja autetaan suojaamaan koheesiota ja sisämarkkinoita. EU:n viiden nettonollateknologian (tuuli, aurinko, akut, lämpöpumput ja elektrolyysilaitteet) toimitusketjujen kokonaisinvestointitarpeet ovat 92 miljardia euroa vuoteen 2030 mennessä. Tältä osin Euroopan tuulivoimapaketti tukee tuulivoima-alan yrityksiä ja parantaa niiden kilpailukykyä. Yleisemmin ottaen yhteistyö teollisuuden sidosryhmien kanssa muun muassa puhdasta siirtymää koskevien vuoropuhelujen yhteydessä auttaa EU:n teollisuutta rakentamaan liiketoimintamalliaan vihreää siirtymää varten. Tutkimus ja innovointi ovat tässä siirtymässä ratkaisevan tärkeitä, ja niitä varten tarvitaan innovaatiomyönteinen politiikkakehys. Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamiseksi EU:n teollisuuden on myös edistettävä siirtymistä kiertotalouteen, erityisesti kriittisten raaka-aineiden talteenottoa ja korvaamista sekä uusioraaka-aineiden käyttöönottoa säilytettävän arvon maksimoimiseksi. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi painotettava ympäristölle haitallisten tukien poistamista, sillä näin saatavan talousarviohyödyn määräksi on arvioitu jopa 300 miljardia euroa vuodessa.⁷ EU:n teollisuuden ilmastosiirtymää tuetaan myös hiilirajamekanismilla, joka auttaa säilyttämään tasapuoliset toimintaedellytykset EU:n ulkopuolisten tuottajien kanssa ja välttämään hiilivuodot.

2.3 Tuottavuus

Tuottavuus on tärkein kilpailukykyä edistävä tekijä, mutta tuottavuuden keskimääräinen kasvu EU:ssa on kymmenen viime vuoden ajan polkenut paikallaan. Työn tuottavuus työtuntia kohti on noussut vain 6 prosenttia vuodesta 2015. Komissio julkaisee tammikuussa 2024 uuden sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskevan kertomuksen, jota käytetään Eurooppa-neuvoston pyynnön mukaisesti perustana vuosittaiselle hallintosityklille sekä keskustelulle sisämarkkinoista, pitkän aikavälin kilpailuvyvystä ja tuottavuudesta. Merkittäviä tuottavuuden kasvun esteitä ovat yleisesti epätasainen ja hidas digitaalinen siirtymä ja osaamisvaje eri aloilla. Tarvitaan päättäväisiä politiikkatoimia yksityisen tutkimus- ja innovointirahoituksen tukemiseksi oikein suunnitelluilla verokannustimilla, julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksilla sekä yritysten perustamis- ja laajentamisedellytyksiä parantamalla, esimerkiksi Horisontti Eurooppa -ohjelman puitteissa perustetun Euroopan innovaationeuvoston kautta. Tutkimuksen ja innovoinnin lisääminen yrityksissä ja julkisella sektorilla on erityisen tärkeää tuottavuuden vahvistamiseksi alueilla, joilla kasvu on viime vuosina ollut hidasta. Vaikka yhä useammat nuoret EU:ssa suorittavat korkea-asteen koulutuksen, STEM-aineissa tutkinnon suorittaneiden määrän lisääminen, sukupuolten välisten erojen poistaminen ja työmarkkinarelevanssin parantaminen voivat vahvistaa tuottavuutta edelleen.

Tuottavuuden lisääminen edellyttää perusedellytysten parantamista, sisämarkkinoiden syventämistä ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamista. EU:n yrityksiä rasittavat nykyään hallinnolliset esteet, jotka haittaavat niiden kykyä investoida yli rajojen ja saattaa vihreä ja digitaalinen siirtymä tehokkaasti päätökseen. Nykyisten sääntöjen täytäntöönpano, esteiden poistaminen ja uusien yhdentymismahdollisuuksien löytäminen edellyttävät yhteisiä toimia.⁸ Komissio on esittänyt ensimmäiset lainsäädäntöehdotukset EU:n tason raportointivelvoitteiden vähentämisestä 25 prosentilla heikentämättä kyseisten aloitteiden poliittisia tavoitteita. Myös

⁷ Euroopan komissio, 2022, *A toolbox for reforming environmentally harmful subsidies in Europe*.

⁸ Tiedonanto, Sisämarkkinoiden 30. vuosipäivä, COM(2023) 162 final.

jäsenvaltioiden ja niiden alue- ja paikallisviranomaisten on tehostettava toimiaan tässä asiassa tämän tavoitetason saavuttamiseksi. Tuottavuuden lisääminen edellyttää vero- ja etuusjärjestelmän kautta tarjottavia voimakkaita kannustimia ja tuloksellista koulutusta työvoiman tarjonnan sekä joustavan ja osaavan työvoiman saatavuuden lisäämiseksi. Syvät ja yhdenmetyt EU:n pääomamarkkinat ovat EU:n maailmanlaajuisen kilpailukyvyn kannalta avainasemassa, sillä niillä voidaan hankkia yksityisiä investointeja EU:n talouteen, myös vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Lisätoimia tarvitaan myös innovaatioiden käyttöönoton helpottamiseksi sekä pullonkaulojen ja esteiden poistamiseksi tuote- ja palvelumarkkinoilta. Oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen ja erityisesti riippumattomat, laadukkaat ja tehokkaat oikeuslaitokset, oikeusvarmuus sekä yhdenvertaisuus lain edessä ovat myös investointeja ja innovointia edistävän liiketoimintaympäristön keskeisiä osatekijöitä.

Oikeudenmukaisen ja pk-yrityksille suotuisan liiketoimintaympäristön edistäminen on avainasemassa sisämarkkinoiden vahvistamisessa. Pk-yritysten apupakettiin kuuluu maksuviivästysten torjumista koskeva ehdotus. Sen tarkoituksena on edistää hyvää kauppatapaa, parantaa pk-yritysten likviditeettiä ja häiriönsietokykyä sekä vahvistaa EU:n yritysten kilpailukykyä. Pakettiin sisältyvät myös ehdotukset erityisen pk-yritysedustajan nimittämisestä ja päätoimipaikkaverotuksen käyttöönotosta rajat ylittävien pk-yritysten verotuskehityksen yksinkertaistamiseksi. Parhailaan valmisteilla olevalla yritysten tuloverotusta Euroopassa koskevalla ehdotuksella on tarkoitus helpottaa sekä yritysten että veroviranomaisten toimintaa ottamalla käyttöön yhtenäiset säännöt, joiden mukaan määritetään useammassa kuin yhdessä maassa toimivien konsernien veropohja. Lisäksi InvestEU-ohjelman pk-yrityksikkuna auttaa pk-yrityksiä siirtymään kestäviin liiketoimintakäytäntöihin, minkä ohella siitä myönnetään rahoitusta uusia kestävyysteknologioita kehittäville startup-yrityksille. Pk-yrityksille EU:n rahoitusohjelmista maksettavien tukien kokonaismäärän odotetaan nousevan vuoteen 2027 mennessä yli 200 miljardiin euroon.⁹

EU:n kasvu-ura perustuu vahvasti digitalisaation käyttöönottoon. Siinä missä digitaalitekнологia tarjoaa kilpailuetuja, parempia palveluja ja laajempia markkinoita suurille yrityksille, pk-yritysten digitalisaatioaste vaihtelee edelleen eri jäsenvaltioissa ja eri aloilla. Monilla perinteisillä pk-yrityksillä ei ole resursseja eikä tarvittavia taitoja hyödyntää täysimääräisesti digitalisaation tarjoamia etuja, mikä korostaa tarvetta edistää näitä asioita. Laajamittaisen digitaalisen osaamiskumppanuuden tavoitteena on auttaa saavuttamaan EU:n digitaalisen vuosikymmenen tavoitteet, joiden mukaan vuoteen 2030 mennessä 80 prosentilla ihmisistä on digitaaliset perustaidot, sukupuolierot ovat tasoittuneet ja on palkattu 20 miljoonaa tieto- ja viestintätekniikan asiantuntijaa. Kansallisissa digitaalista vuosikymmentä koskevissa strategisissa etenemissuunnitelmissa esitetään konkreettiset toimenpiteet, joita jäsenvaltiot aikovat toteuttaa puutteiden korjaamiseksi digitaalisen vuosikymmenen tilaa koskevan ensimmäisen kertomuksen tulosten mukaisesti. Useat sääntelyn muutokset, kuten tekoälyä koskeva kehys, datasäädös sekä digitaalisia palveluita ja digitaalisia markkinoita koskeva säädös, vahvistavat Euroopan mahdollisuuksia kilpailla maailmanlaajuisesti. EU:n ehdotus tekoälyä koskevasta oikeudellisesta kehyksestä on ensimmäinen tällainen kattava kehys. Samalla kun sillä pyritään oikeasuhteisesti lieventämään riskejä, se tarjoaa oikeusvarmuutta, jota tarvitaan luotettavan tekoälyn käyttöönottamiseksi Euroopan laajuisesti.

⁹ Pk-yritysten apupaketti, s. 12, alaviite 61: SME Relief Package (europa.eu).

Tuottavuuserojen kaventaminen EU:ssa edellyttää keskittymistä myös niihin alueisiin, joilla tuottavuuden kasvu on pysähtynyt ja jotka voivat hyötyä elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiopolitiikan rahastojen täydentävyydestä alueellisella tasolla. Erot koulutuksen, terveydenhuollon, tutkimus- ja innovointi- sekä liikkuvuusmahdollisuuksien ja korkealaatuisen digitaalisen infrastruktuurin saatavuudessa korostuvat edelleen maaseutualueilla ja syrjäisimmillä alueilla. Tämän osoittaa myös se, että kaupunkialueilla kilpailukyky on parempi ja inhimillisen pääoman taso korkeampi.¹⁰ EU:n maaseutualueilla esimerkiksi alle 25 prosenttia 25–64-vuotiaista on saanut keskiasteen jälkeistä koulutusta, kun taas kaupungeissa vastaava osuus on 44 prosenttia.¹¹ Elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiopolitiikan rahoituksen väliset synergiat ovat olennaisen tärkeitä tuen antamisessa alueellisella tasolla.

2.4 Oikeudenmukaisuus

EU:n työmarkkinoiden suorituskyky on talouskasvun hidastumisesta huolimatta edelleen kaiken kaikkiaan vahva, vaikka alueellisia eroja on yhä ja jotkin väestöryhmät hyötyvät kehityksestä muita vähemmän. Työllisyysaste saavutti ennätyksellisen 75,4 prosentin tason vuoden 2023 toisella neljänneksellä ja työttömyysaste laski 6,0 prosenttiin, mikä on EU:n kaikkien aikojen alhaisin taso. Osassa jäsenvaltioista on edistytty huomattavasti, mutta toisissa työttömyysaste on edelleen yli 11 prosenttia.¹² Samaan aikaan työmarkkinoiden tuloksissa on jäsenvaltioissa huomattavia alueellisia eroja.

Suuri työvoimapula ja osaamisvaje ovat kestävän kasvun, innovoinnin ja kilpailukykyyn kannalta merkittäviä pullonkauloja, joiden poistamiseksi tarvitaan kohdennettuja toimia. Kireillä työmarkkinoilla yli kaksi kolmasosaa työnantajista ei löydä tarvitsemiaan osaajia.¹³ Ongelmat ovat yleisiä terveydenhuollossa, STEM-aloilla (erityisesti tieto- ja viestintätekniikassa), vihreän siirtymän aloilla ja tietyissä palveluammateissa. Työmarkkinoilla tarvitaan erityisesti naisten, nuorten ja ikääntyneiden, matalan osaamistason työntekijöiden, vammaisten henkilöiden ja muiden heikommassa asemassa olevien ja aliedustettujen ryhmien panosta.¹⁴ Työelämän ulkopuolella on yli 20 prosenttia työikäisestä väestöstä, mukaan lukien kahdeksan miljoonaa nuorta, jotka eivät ole työelämässä eivätkä koulutuksessa. Kaikille olisi varmistettava yhtäläiset mahdollisuudet muun muassa toteuttamalla tasa-arvostrategioita.¹⁵

Politiikkatoimet olisi suunnattava asianmukaisilla tasoilla työmarkkinoille osallistumisen lisäämiseen työllisyyden ja sosiaalisten tulosten parantamiseksi. Tähän kuuluvat tehostettu aktiivinen työmarkkinapolitiikka, laadukkaan ja kohtuuhintaisen varhaiskasvatuksen ja pitkäaikaishoidon saatavuus sekä vero- ja etuusjärjestelmät, jotka kannustavat työntekoon (muun muassa siirtämällä verotusta työnteosta ympäristö- ja ilmastotavoitteisiin), asianmukaiset työolot ja

¹⁰ EU:n alueellisen kilpailukykyyn indeksi 2.0 – vuoden 2022 laitos: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/work/rci_2022/eu-rci2_0-2022_en.pdf

¹¹ Eurostat, EDAT_LFS_9913.

¹² Vuoden 2023 toisella neljänneksellä työttömyysaste oli Espanjassa ja Kreikassa yli 11 prosenttia ja nuorisotyöttömyysaste yli 20 prosenttia Espanjan ja Kreikan lisäksi myös Italiassa, Romaniassa ja Ruotsissa (Slovakia, Kroatia ja Portugali jäivät hieman alle kynnsarvon). Lähde: Eurostat.

¹³ Euroopan komissio (2023), *Employment and social developments in Europe*.

¹⁴ Esimerkiksi naisten työllisyysaste oli vuoden 2023 toisella neljänneksellä 70,3 prosenttia, mikä on 5,1 prosenttiyksikköä vähemmän kuin työvoiman keskiarvo. Palkaton hoitotyö esti arviolta seitsemää miljoonaa naista pääsemästä työmarkkinoille EU:ssa.

¹⁵ [Tasa-arvon unionin strategioilla](#) edistetään naisten ja muita heikommassa asemassa olevien ryhmien, kuten vammaisten henkilöiden ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden, rodulliseen tai etniseen vähemmistöön kuuluvien henkilöiden, kuten romanien, tasa-arvoa ja osallisuutta.

mahdollisuudet hallittuun lailliseen maahanmuuttoon¹⁶, samalla kun varmistetaan työ- ja sosiaaliturvaoikeuksien toteutuminen. Algoritmijohtamisen ja tekoälyn lisääntynyt käyttö työpaikalla voi auttaa torjumaan työvoimapulaa ja osaamisvajetta mutta edellyttää valppautta. Yksi keskeisistä painopisteistä on edelleen laadukkaan ja osallistavan koulutuksen vahvistaminen sekä tehokkaammat täydennys- ja uudelleen koulutustoimet vihreää ja digitaalista siirtymää varten. Perustaitojen ja edistyneiden STEM-taitojen puute, oppimisvajeet ja opettajapula aiheuttavat kasvavia haasteita koulutusjärjestelmille, myös työmarkkinoille tuleville nuorille. Euroopan osaamisen teemavuoden¹⁷ yhteydessä käynnistettyjen aloitteiden vauhdittamista olisi jatkettava.

Vaikka palkat nousivat EU:ssa huomattavasti vuonna 2022 ja vuoden 2023 alussa, ne jäivät alle korkean inflaatioasteen ja ostovoima heikkeni, mikä vaikutti eniten pienituloisiin. Reaalipalkat laskivat vuonna 2022 EU:ssa 3,7 prosenttia, mikä lisäsi työssäkäyvien köyhyiden riskiä.¹⁸ Palkkakehityksessä on tulevaisuudessa löydettävä tasapaino työntekijöiden menetetyn ostovoiman palauttamisen, inflaatioon kohdistuvien kerrannaisvaikutusten välttämisen ja EU:n kilpailukykyyn turvaamisen välillä. Vahva työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja tulokselliset työehtosopimusneuvottelut ovat entistä tärkeämpiä, jotta saadaan aikaan tasapainoisia palkanmuodostustuloksia.

Riittävän ja kestävä sosiaalisen suojelun ja osallisuuden politiikan tarve on edelleen suuri. Kestävät sosiaaliturvajärjestelmät ovat väestörakenteen muutosten ja nopeasti kehittyvien työmarkkinoiden vuoksi olennaisen tärkeitä, koska niillä varmistetaan sosiaalisen suojelun saatavuus ja riittävä toimeentulotuki. Ne ovat tarpeen myös korkean inflaation ja ostovoiman vähenemisen vaikutusten lieventämiseksi ja energiaköyhyiden torjumiseksi. Niihin olisi yhdistettävä vähävaraisille henkilöille tarjottava tuki työmarkkinoille integroitumiseen ja peruspalvelujen saamiseen.¹⁹ Oikeudenmukaisia siirtymiä tarvitaan kaikille esimerkiksi sen varmistamiseksi, että pienituloiset voivat hankkia vihreitä ja digitaalisia innovaatioita kohtuuhintaan ja että mitään aluetta ei jätetä jälkeen.

Koheesiopolitiikan rahastoilla sekä kansallisilla elpymis- ja palautumissuunnitelmilla tuetaan jäsenvaltioita niiden työllisyyttä, osaamista ja köyhyiden vähentämistä koskevien vuoden 2030 kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa. Jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet elpymis- ja palautumissuunnitelmiinsa merkittäviä uudistuksia ja investointeja työmarkkinoihin ja sosiaalipolitiikkaan, mistä on osoituksena se, että suunnitelmien arvioituista kustannuksista 140 miljardia euroa (noin 28 %) edistää sosiaalipolitiikkaa, mukaan lukien koulutukseen ja osaamiseen kohdennetut noin 73 miljardia euroa²⁰ ja terveydenhuoltoon kohdennetut noin 43 miljardia euroa. Myös koheesiopolitiikan rahastoista, erityisesti Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+) ja Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), investoidaan sosiaalipolitiikan alalle 109 miljardia euroa. Elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiopolitiikan rahastojen väliset synergiat ovat selvästi havaittavissa. Useat jäsenvaltiot ovat esimerkiksi ottaneet elpymis- ja

¹⁶ Erityisesti EU:n osajareservin avulla, joka esiteltiin 15. marraskuuta 2023 osana [osaajien liikkuvuutta koskevaa pakettia](#).

¹⁷ [Euroopan osaamisen teemavuosi \(europa.eu\)](#).

¹⁸ Eurofound (2023), Minimum wages in 2023: Annual review.

¹⁹ [Riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi 30 päivänä tammikuuta 2023 annetun neuvoston suosituksen mukaisesti](#).

²⁰ Tiedot 6. marraskuuta 2023, perustuvat elpymisen ja palautumisen tulostaulussa käytettyyn pilaripohjaiseen seurantamenetelmään. Koulutusta ja osaamista koskevat tiedot vastaavat toimenpiteitä, joiden ensisijaisena tai toissijaisena politiikanalana on ”Varhaiskasvatus”, ”Yleissivistävä, ammatillinen ja korkeakoulutus”, ”Aikuiskoulutus”, ”Inhimillinen pääoma digitalisaatiossa” tai ”Vihreät taidot ja työpaikat”.

palautumissuunnitelmissaan käyttöön uudistuksia, joilla luodaan lakisääteinen oikeus varhaiskasvatukseen. Samanaikaisesti koheesiopolitiikan rahastoja (erityisesti ESR+:aa ja EAKR:ää), joita joissakin tapauksissa tuetaan elpymis- ja palautumissuunnitelman investoinneilla, käytetään kasvaneen kysynnän vuoksi erityisesti varhaiskasvatuspalvelujen kehittämiseen ja päiväkotien rakentamiseen. Koheesiopolitiikan rahastojen tuki perustuu usein elpymis- ja palautumissuunnitelmien puitteissa käynnistettyihin uudistuksiin, ja niistä rahoitetaan jo joitakin tarpeita. Tuki voidaan myös kohdentaa erityisiin alueellisiin tarpeisiin tai tietyille väestöryhmille, kuten romaneille (esimerkiksi investoinnit alueellisella tasolla osallistavaan koulutukseen tai aktiivisen työmarkkinapolitiikan rahoittamiseen).

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkaminen on edelleen poliittinen painopiste, jolla edistetään ylöspäin suuntautuvaa sosiaalista lähentymistä EU:ssa. Komission ehdotuksessa yhteiseksi työllisyysraportiksi 2024²¹ painotus on vahvemmin maalähtöinen sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteisiin perustuvan maakohtaisen analyysin muodossa²². Tarkoituksena on analysoida järjestelmällisemmin jäsenvaltioiden työllisyys- ja sosiaalipolitiikan kehityssuuntauksia.

3. Vihreän ja digitaalisen siirtymän tukeminen

EU:n rahoitus on osoittautunut keskeiseksi välineeksi rahoitettaessa toimia, joita tarvitaan kilpailukykyisen kestävyuden edistämiseksi kansallisella ja alueellisella tasolla. EU:n talousarvion nykyisten välineiden, kuten koheesiopolitiikan rahastojen, tehokas ja joustava käyttö sekä uusien välineiden, erityisesti elpymis- ja palautumistukivälineen ja sen REPowerEU-lukujen, käyttöönotto tarjoavat EU:lle mahdollisuuden vastata tärkeimpiin taloudellisiin ja sosiaalisiin haasteisiinsa nopeasti yhdessä jäsenvaltioiden ja niiden alueiden kanssa. InvestEU-ohjelman kautta EU tarjoaa takuita, joiden avulla pyritään saamaan liikkeelle yksityisiä investointeja tärkeimpiin poliittisiin painopisteisiin, kuten vihreään ja digitaaliseen siirtymään, innovointiin, sosiaalisiin investointeihin ja osaamiseen sekä pk-yritysten tukemiseen. Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto auttaa vihreästä siirtymästä eniten kärsiviä alueita monipuolistamaan talouksiaan ja luomaan uusia työpaikkoja. Kukin väline on auttanut kohdentamaan investointeja rahoitusvajeiden ja investointien pullonkaulojen poistamiseen omien painopisteidensä ja vahvuuksiensa kautta, ja synergiat alkavat tulla selvästi esiin. Täydentävyyttä on nähtävissä useilla eri osa-alueilla, jotka liittyvät erityisesti uudistusten luonteeseen, investointien maantieteelliseen ulottuvuuteen ja ajoitukseen, ja sitä voidaan edistää teknisen tuen välineellä.

Elpymis- ja palautumistukiväline täydentää koheesiopolitiikan rahastoja muutosvoimaisilla uudistuksilla. Mahdollistavat uudistukset auttavat poistamaan investointien pullonkauloja ja helpottavat ja nopeuttavat kansallisten ja EU:n tason rahastojen investointien käyttöönottoa. Tähän sisältyvät kussakin elpymis- ja palautumistukivälineestä tuetussa elpymis- ja palautumissuunnitelmassa tuetut muutosvoimaiset uudistukset sekä koheesiopolitiikan rahastojen edellyttämät mahdollistavat edellytykset. Elpymis- ja palautumistukivälineen uudistuksilla esimerkiksi avataan vihreän siirtymän lupaprosesseja myös REPowerEU-ohjelman puitteissa,

²¹ Komission ehdotus yhteiseksi työllisyysraportiksi 2024 - COM(2023) 904

²² Sosiaalisen lähentymisen kehyksestä on keskusteltu ja sitä on kehitetty yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa. ks. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9481-2023-INIT/fi/pdf>

parannetaan julkishallinnon digitalisointia ja luodaan investointiystävällinen ilmapiiri poistamalla sääntelyn esteitä, kuten ylimääräistä byrokratiaa. Elpymis- ja palautumistukivälineen kauaskantoisilla työmarkkinauudistuksilla sekä koheesiopolitiikan ohjelmien mahdollistavilla edellytyksillä vastataan usein pitkäaikaisiin rakenteellisiin haasteisiin, silloin kun niillä täydennetään investointeja esimerkiksi osaamiseen ja sosiaaliturvaan. Kaikki rahastot hyötyvät myös uudistuksista, joilla varmistetaan EU:n taloudellisten etujen suojaaminen ja jotka liittyvät muun muassa korruption torjuntaan tai oikeusvaltioperiaatteeseen liittyvien kysymysten käsittelyyn.

Koheesiopolitiikan rahastoilla ja elpymis- ja palautumistukivälineen investoinneilla varmistetaan yhdessä laaja kansallinen, alueellinen ja paikallinen kattavuus vuoden 2026 jälkeenkin. Koheesiopolitiikan ohella elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano tarjoaa mahdollisuuden kohdentaa toimia eri aloille. Lisäksi koheesio-ohjelmien pidempi täytäntöönpanoaikataulu auttaa jatkamaan elpymis- ja palautumistukivälineellä käynnistettyä edistystä, mikä varmistaa julkisten investointien merkittävän määrän ja auttaa vivuttamaan yksityisiä investointeja pitkällä aikavälillä. Koheesiopolitiikan puoliväliarvioinnin yhteydessä jäsenvaltioilla on mahdollisuus tarkistaa koheesio-ohjelmia varojen osoittamiseksi aloille, joilla on kiireellisiä tarpeita ja uusia haasteita, ja maksimoida samalla synergiat.

Laatikko 1. Esimerkkejä elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiopolitiikan rahastojen täydentävyydestä ohjelmakaudella 2021–2027

- **Espanjassa** elpymis- ja palautumissuunnitelman ja koheesiopolitiikan rahastojen yhteisillä toimilla parannetaan vesihuoltoa. Elpymis- ja palautumissuunnitelmalla otetaan käyttöön uudistus, jolla saatetaan ajan tasalle vesilainsäädäntö, sen asetukset ja muu sekundaarilainsäädäntö. Tarkoituksena on luoda oikeudellinen kehys, joka auttaa vahvistamaan ja lisäämään investointeja vesihuoltoalalla. Koheesiopolitiikan rahastojen varoilla puolestaan rahoitetaan vesihuoltojärjestelmiä, joilla vähennetään resurssien hupenemista ja tehostetaan jakelujärjestelmiä.
- **Kroatiassa** elpymis- ja palautumissuunnitelmalla tuetaan yhden vuoron käyttöönottoa kaikissa alakouluissa kokopäiväisen koulunkäyntimallin käyttöönoton perustana. Koheesiopolitiikan rahastot tuovat tähän merkittävän lisän, jolla rahoitetaan perusopetusta tarjoavien oppilaitosten nykyaikaistamisen eri osa-alueita, kuten infrastruktuuria ja laitteita, jotka mahdollistavat kokopäiväisen koulunkäyntimallin käyttöönoton kouluissa, jotka jo toimivat yhdessä vuorossa.
- **Slovenian** elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää uudistuksen, jolla tehostetaan Slovenian julkista henkilöliikennettä perustamalla uusi koordinoitelin. Se auttaa toteuttamaan tällä alalla koheesiopolitiikan investointeja, jotka kohdistuvat esimerkiksi rautateiden parantamiseen ja kestävien liikennemuotojen tukemiseen.

4. Vuoden 2024 talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso

Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano ja täydentävyys muiden EU:n rahoitusvälineiden kanssa luovat kehyksen vuoden 2024 eurooppalaiselle ohjausjaksolle. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanoa jatketaan uudistusten ja investointien toteuttamiseksi maakohtaisten suositusten mukaisesti. Tässä ohjausjaksossa tutkitaan myös, miten

elpymis- ja palautumissuunnitelmiin sisältyvät toimenpiteet edistävät vuorovaikutuksessa muiden EU:n rahoitusvälineiden kanssa yhteisten toimintapoliittisten tavoitteiden saavuttamista.

Maaraporteissa ja perusteellisissa tarkasteluissa yksilöidään rakenteellisia ja esiin nousevia haasteita kunkin jäsenvaltion kilpailukyky potentiaalin vapauttamiseksi. Vuoden 2024 maaraportteihin sisältyy arvio edistymisestä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin, mukaan lukien työllisyyttä, osaamista, koulutusta ja köyhyyden vähentämistä koskevat vuoden 2030 tavoitteet, saavuttamisessa sekä teollisuuden vihreää ja digitaalista siirtymää haittaavien esteiden poistamisessa. Talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso on jatkossakin tärkein keino seurata ja edistää kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista, myös silloin, kun BKT:n ohella kiinnitetään entistä enemmän huomiota kestäväan ja osallistavaan hyvinvointiin.

Vuoden 2024 maakohtaisissa suosituksissa keskitytään vain muutamiin haasteisiin ja esitetään yksityiskohtaisesti vuosien 2021–2027 koheesiopolitiikan ohjelmien väliarviointiin liittyvät keskeiset investointitarpeet. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano on käynnissä, ja niihin on lisätty REPowerEU-lukujen avulla uusia toimenpiteitä. Vielä jäljellä olevia tai uusia toimintapoliittisia haasteita yksilöidään maaraporteissa ja tarvittaessa laadittavissa perusteellisissa tarkasteluissa. Maaraportit ja maakohtaisia suosituksia koskevat ehdotukset muodostavat eurooppalaisen ohjausjakson vuoden 2024 kevätpaketin, joka hyväksytään kesäkuussa 2024. Uudesta ohjausjaksosta saadaan tietoja myös tulevaa koheesiopolitiikan väliarviointia varten.

Euroopan parlamentin, neuvoston, työmarkkinaosapuolten ja muiden keskeisten sidosryhmien osallistuminen on edelleen keskeinen asia. Tiivis yhteistyö on olennaisen tärkeää, ja se toteutetaan pitämällä säännöllisesti kokouksia ohjausjakson ja elpymis- ja palautumistukivälineen keskeisissä vaiheissa. Jäsenvaltioita kehoitetaan toimimaan aktiivisesti sidosryhmien, kuten työmarkkinaosapuolten, paikallis- ja alueviranomaisten sekä asiaankuuluvien kansalaisyhteiskunnan järjestöjen kanssa. Toimielinten välistä vuoropuhelua Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa jatketaan, jotta voidaan varmistaa demokraattinen vastuuvollisuus ja yhteistyö talouden ohjausjärjestelmässä.

5. Päätelmät

Maailman muuttuessa EU on sitoutunut parantamaan pitkän aikavälin kilpailukykyään vihreän ja digitaalisen siirtymän avulla niin, että samanaikaisesti varmistetaan myös sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Komissio seuraa edelleen talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa tiiviisti sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia ja ehdottaa suosituksia kunkin jäsenvaltion kilpailukyky potentiaalin vapauttamiseksi, avoimen strategisen riippumattomuuden ja nettonollakasvun sekä oikeudenmukaisen vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi samalla kun vähennetään alueellisia eroja. Tältä osin vuoden 2024 talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa keskitytään erityisesti elpymis- ja palautumissuunnitelmien ja koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpanon välisten synergioiden ja täydentävyyden varmistamiseen ja laajentamiseen. Samanaikaisesti määritetään, millä aloilla tarvitaan lisäinvestointeja ja uudistuksia kansallisella ja alueellisella tasolla.